

Fråga om tingsrätten gjorde fel när den avvisade en stämningsansökan på grund av underlåtenhet att betala ansökningsavgift utan att utreda om det fanns förutsättningar för att överlämna målet till Arbetsdomstolen. Arbetsdomstolen har funnit att det var fel av tingsrätten att avvisa kärandens stämningsansökan innan tingsrätten utrett behörighetsfrågan.

ARBETSDOMSTOLEN
Rotel 2:2

BESLUT
2023-04-05
Stockholm

Beslut nr 21/23
Mål nr B 14/23

KLAGANDE
A.K.

SAKEN
avvisning av stämningsansökan

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Göteborgs tingsrätts beslut den 18 januari 2023 i mål nr T 19540-22

Tingsrättens beslut, se [bilaga](#).

Bakgrund

A.K. ansökte hos Göteborgs tingsrätt om stämning mot Rönnängs pizzeria AB och yrkade att bolaget skulle betala bl.a. lön till honom för utfört arbete. Tingsrätten förelade A.K. att betala ansökningsavgift om 2 800 kr, vid äventyr av att ansökan kunde komma att avvisas om avgiften inte betalades.

Tingsrätten avvisade stämningsansökan eftersom ansökningsavgiften inte hade betalats.

I Arbetsdomstolen har frågan uppkommit om tingsrätten gjorde fel när den avvisade A.K:s stämningsansökan, utan att utreda om det fanns förutsättningar för och önskemål om att överlämna målet till Arbetsdomstolen.

Yrkande

A.K. har överklagat tingsrättens beslut. Han har, som han får förstås, yrkat att beslutet ska undanröjas och att målet ska återförvisas till tingsrätten för fortsatt handläggning.

Skäl

Rättsliga utgångspunkter

Twister som ska handläggas enligt arbetstvistlagen och som inleds vid tingsrätt

Av 2 kap. 5 § första stycket arbetstvistlagen framgår bl.a. följande. Har talan väckts vid tingsrätt av medlem i en arbetsgivar- eller arbetstagarorganisation och kan organisationen enligt 2 kap. 1 § och 4 kap. 5 § arbetstvistlagen föra medlemmens talan i Arbetsdomstolen, ska organisationen beredas tillfälle att uppge om den vill göra det. Om organisationen förklarar att den vill föra talan i Arbetsdomstolen, ska målet överlämnas dit.

Av förarbetena till 2 kap. 5 § arbetstvistlagen (prop. 1976/77:141 s. 50 f.) framgår bl.a. följande. Om det av handlingarna framgår att det är fråga om en arbetstvist men tillräckliga uppgifter inte lämnats redan i eller i anslutning till stämningsansökningen som ger underlag för bedömningen om det finns förutsättningar för ett överlämnande till Arbetsdomstolen, ska tingsrätten förelägga käranden att lämna kompletterande uppgifter. Om det inte redan framgår ska käranden tillfrågas om han eller hon är medlem i en arbetstagar- eller arbetsgivarorganisation eller inte. Är käranden medlem i en sådan organisation ska denna kontaktas för att klara ut de kollektivavtalsförhållanden som kan vara av betydelse för domstolarnas behörighet. Samtidigt bör organisationen tillfrågas om den vill föra talan för medlemmen i Arbetsdomstolen, om förutsättningar finns för det. Om en sådan begäran framställs och är lagligen grundad ska tingsrätten lämna över målet till Arbetsdomstolen.

I förarbetena till arbetstvistlagen uttalas vidare följande. Med hänsyn till betydelsen för organisationerna av deras rätt enligt 4 kap. 5 § arbetstvistlagen att bevaka rättegångar rörande träffade kollektivavtal och även i övrigt delta i medlemmars tvister med sin motpart i anställningsförhållandet, bör tingsrätt inte annat än i helt uppenbara fall nöja sig med en uppgift av en enskild kärende att han visserligen tillhör (eller har tillhört) en organisation men att förutsättningarna i övrigt för talan hos Arbetsdomstolen med stöd av 2 kap. 1 § och 4 kap. 5 § inte föreligger. Reglerna i 2 kap. 1 § och 4 kap. 5 § får sammantagna uppfattas som behörighetsregler för Arbetsdomstolen och en tingsrätt är således inte behörig att pröva en tvist som en organisation haft rätt att få prövad vid Arbetsdomstolen som första domstol.

Om käranden trots anmaning inte lämnar någon upplysning om han är medlem i en arbetstagar- eller arbetsgivarorganisation, bör tingsrätten kunna utgå från att medlemskap inte föreligger och fortsätta att handlägga målet.

Arbetstvister som inleds hos Kronofogdemyndigheten

Arbetsdomstolen har i AD 2021 nr 16 klargjort att Kronofogdemyndigheten har en motsvarande skyldighet att utreda sökandens eventuella medlemskap i arbetstagar- eller arbetsgivarorganisation, och berörd organisations vilja att

föra talan i Arbetsdomstolen, inför ett beslut att – beroende på hur utredningen utfaller – överlämna målet till tingsrätt eller till Arbetsdomstolen. Om Kronofogdemyndigheten underlåter att undersöka saken innan den överlämnar målet till tingsrätt, ankommer det på tingsrätten att utreda förhållandena.

Avvisning på grund av bristande betalning av ansökningsavgift

Av förordningen (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna framgår att den som inleder ett mål vid t.ex. tingsrätt ska betala en ansökningsavgift och att avgiften ska betalas när målet inleds. Vidare framgår av förordningen att en tilläggsavgift ska betalas av den som har inlett målet vid Kronofogdemyndigheten. Detta framgår även av 61 a § lagen om betalningsföreläggande och handräckning.

Den som inleder ett mål i Arbetsdomstolen behöver dock inte betala någon ansökningsavgift. Någon avgift ska därmed inte heller betalas om ett mål överlämnas till Arbetsdomstolen av tingsrätt eller Kronofogdemyndigheten.

Av 42 kap. 3 § rättegångsbalken följer att om föreskriven ansökningsavgift inte har betalats ska tingsrätten förelägga kändanden att avhjälpa bristen och av 42 kap. 4 § rättegångsbalken framgår att en stämningsansökan ska avvisas om föreskriven ansökningsavgift inte har betalats.

Som huvudregel får anses gälla att när föreskriven ansökningsavgift inte har betalats, ska stämningsansökan avvisas av tingsrätten på den grunden, utan att domstolen prövar sin behörighet (se NJA 1993 s. 231). Arbetsdomstolen har emellertid i AD 2021 nr 16, som gällde avvisning av kändandens talan på grund av underlåtenhet att betala tilläggsavgift i en arbetstvist som överlämnats till tingsrätt från Kronofogdemyndigheten, kommit fram till att starka skäl talar för att frågan om behörig domstol utreds innan ett föreläggande om att betala tilläggsavgift utfärdas. Domstolen ansåg att inte minst de korta preskriptionsfrister som normalt gäller för arbetstvister talar för att frågan bör utredas innan ett sådant föreläggande utfärdas och stämningsansökan eventuellt avvisas. Dessa skäl gör sig gällande med samma styrka när det är fråga om att utfärda ett föreläggande om att betala ansökningsavgift.

När en kändande ansöker om stämning i tingsrätt i en arbetstvist ankommer det alltså på tingsrätten att pröva sin behörighet, även om ansökningsavgiften inte har betalats. Om det inte framgår av handlingarna att tingsrätten är behörig åligger det tingsrätten att utreda frågan. Har tingsrätten inte gjort det saknas det förutsättningar att avvisa en ansökan på den grunden att ansökningsavgiften inte har betalats. Praktiskt kan frågan hanteras så att tingsrätten samtidigt med ett föreläggande om att betala ansökningsavgift ställer frågan om medlemskap i en arbetstagar- eller arbetsgivarorganisation. Besvaras inte frågan, eller får den ett nekande svar, kan tingsrätten utgå från att den är behörig domstol.

Var det rätt av tingsrätten att avvisa talan?

A.K:s talan avser att han vill ha betalt för utfört arbete av bolaget som han påstår varit hans arbetsgivare. Tvisten är alltså en arbetstvist enligt 1 kap. 1 § arbetstvistlagen.

Det finns inget i handlingarna i tingsrättens akt som ger någon upplysning om A.K. är medlem i någon arbetstagarorganisation. Det har ålegat tingsrätten att utreda detta, och utreda sin behörighet, vilket den inte har gjort. Det var således fel av tingsrätten att avvisa A.K:s stämningsansökan på grund av att han inte betalat ansökningsavgiften. Tingsrättens beslut ska därför undanröjas och målet visas åter dit för fortsatt handläggning.

Arbetsdomstolens ställningstagande

1. Arbetsdomstolen meddelar prövningstillstånd.
2. Arbetsdomstolen undanröjer tingsrättens avvisningsbeslut och återförvisar målet till tingsrätten för fortsatt handläggning.

Ledamöter: Cathrine Lilja Hansson, Lars Dirke, referent, och Pontus Bromander. Enhälligt

Rättssekreterare: Pontus Bromander

Bilaga

Tingsrättens beslut (ledamot: Sofia Lindblom)

Handlingarna i målet genomgås och följande antecknas.

Tingsrätten har förelagt käranden att senast vid en viss tidpunkt betala ansökningsavgift för att tingsrätten ska börja handlägga målet. Av föreläggandet framgår att om betalning inte sker inom den angivna tiden kan ansökan komma att avvisas.

Käranden har inte betalat ansökningsavgiften.

Tingsrätten meddelar följande

SLUTLIGA BESLUT

Tingsrätten avvisar stämningsansökan.